

Informatie Kunstwerk

Titel: Oorlogsmonument, Colonnade

Wijk:	Liessel
Toponiem:	Monseigneur Berkvensstraat, richting Asten
Kunstenaar:	Laurens de Jonge
Materiaal:	Divers
Jaar van plaatsing:	1980

Omschrijving

Het monument bestaat uit crèmekleurig beton en rood/bruin graniet. De teksten zijn in zilver. Door dit monument worden de Liesselse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdacht en de geallieerde soldaten die hier omkwamen. Bij de Liesselse slachtoffers horen ook nog twee militairen die omkwamen bij de politionele acties in 1949 in voormalig Nederlands-Indië. Het monument kwam tot stand op initiatief van Stichting Liessel Promotion. Direct na de oorlog dacht niemand aan een monument in Liessel. Alle energie werd gestoken in de wederopbouw. Pas bij het ouder worden van inwoners die de oorlog hadden meegemaakt, ontstond het besef: 'we zijn iets vergeten'. De club van oud-strijders (uit Nederlands-Indië) heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de verwezenlijking van het initiatief. Het monument kon worden gerealiseerd met de medewerking van bedrijven, instellingen en particulieren, vooral van Liessel maar ook daarbuiten. De kosten hebben ongeveer fl. 25.000,- bedragen.

Op 4 mei 1992 vond bij het monument voor de eerste keer een dodenherdenking plaats. Bij deze herdenking waren onder meer een aantal oud-strijders uit Groot Brittannië aanwezig die destijds aan de bevrijding van Liessel hadden bijgedragen. Zij maakten alsnog een welverdiende zegetocht door Liessel en omgeving, gezeten in paardenkoetsen.

Op 24 september 1994 vond bij dit monument een herdenking plaats, bij gelegenheid van Liessel 50 jaar bevrijd, in aanwezigheid van de Commissaris van de Koningin en de Bisschop van 's-Hertogenbosch. In dit weekend werd door Rabobank Deurne de verlichting van het monument aangeboden.

Deze speciale herdenking maakte deel uit van het programma dat gerealiseerd werd door het comité Bevrijdingsfeest Liessel.

De naamzuil, geplaatst in mei 1995, is opgedragen aan Harrie Rijnders, de grote promotor van de oprichting van dit herdenkingsmonument. Hij is tevens de samensteller van het boek Liessel

brandt, waarin de geschiedenis van Liessel tijdens de oorlogsjaren is opgetekend en met name de strijd bij de tegenaanval en definitieve bevrijding. Het informatiebord nabij het monument is op initiatief van stichting Dorpsraad Liessel in juli 1997 geplaatst ter gelegenheid van de uitbreiding van de Aa-fietsroute.

Het monument, in de vorm van een gebogen colonnade, is ontworpen door de Liesselse architect Laurens de Jonge. De architect heeft bij het ontwerp de volgende overwegingen gebruikt: Gelet op de locatie, vrij gelegen t.o.v. de bebouwde omgeving, is gedacht aan een 'ruimtelijk' gedenkteken; het mag niet alleen een statisch kijkobject zijn, doch moet als 'doorloop' object dynamisch worden ervaren.

Als een gedachtenismonument moet het 'rijzig' zijn, zodat de bezoeker er naar kan opzien, strak van vormgeving en niet te gedetailleerd: de herinnering is groot, doch de oorlog is al ver verleden.

De hardheid van het materiaal is hard en zwaar, zoals de oorlog ook hard en zwaar was.

Het monument is samengesteld uit drie, elk op zich belangrijke onderdelen:

De voet, het verhoogde platform, met naar het midden toe gerichte paden; symbool: het grondgebied van Liessel, doorsneden door het oorlogsgeweld.

De plaquette in het middelpunt; symbool: het hart of de ziel van allen die hun gevallen eren en het oorlogsgeweld herdenken.

De gebogen colonnade, onderling sterk verbonden, voorzien van een tekst met een blijvende opdracht; symbool: de verbondenheid van een volk, rondom het hart, uitdragend de roep tot instandhouding van vrijheid en vrede.

De vijf kolommen zouden benoemd kunnen worden naar: het verzet, de soldaten, de burgers, de onderduikers, de boeren die hen hielpen. Men kan ze ook zien als de verbondenheid van de Liesselse gehuchten van voor de oorlog: de Leysing, de Snoerts, Hoogdonk, Hoek en Sloot bij de wederopbouw. Evengoed kan de verbondenheid van de vijf werelddelen erin worden gezien.

Het gedicht Dit teken, opgericht bovenin de vijf kolommen, een jambisch tweeregelig vers, is geschreven door Theo Hoogbergen, oud-rector van het Peelland College te Deurne. Het luidt:

**Dit teken, opgericht, gedenkt wat doden deden,
houdt levenden verplicht tot vrijheid en tot
vrede**

De locatie is eveneens van een symbolische betekenis: van hier trokken de Engelse soldaten Liessel binnen in september 1944, hier werden de Duitsers gestuit door de toegesnelde Schotse brigades in oktober 1944, en hier vlakbij op de Leensel vond de meest schokkende oorlogsgebeurtenis plaats waarbij in een harde klap 15 mensen omkwamen. Dit is ook de plek waar enkele, tijdelijk geëvacueerde, inwoners vanuit Asten richting het dorp keken en verschrikt uitriepen Liessel brandt; dat werd de titel van het boek, waarin de herinneringen aan de oorlogsjaren in Liessel zijn vastgelegd.

Stukje geschiedenis

De bezettingsjaren 1940-1944 verliepen voor Liessel relatief rustig. Het dorp, gelegen aan de rand van de Peel, was een veilig toevluchtsoord voor veel onderduikers. In veel boerderijen verbleven joden, jeugdigen (waaronder opvallend een aantal inwoners van Texel) en later piloten en bemanningsleden van vliegtuigen die boven de Peel waren neergeschoten. In het boek "De Zwarte Plak" van Toon Kortooms, dat handelt over de gebeurtenissen op De Zwarte Plak, zijn enkele fragmenten te lezen over deze periode.

Op zaterdag 23 september 1944 werd het centrum van Liessel als uitvloeisel van de operatie Market Garden 'tussen licht en donker' bevrijd en leek de oorlog voorbij. De Duitse kanonnen bleven echter vanuit de Peel vrijwel dagelijks voor onrust zorgen.

Op 27 oktober 1944 begonnen de Duitsers aan een onverwachte tegenaanval, vanuit Helenaveen en vanuit Meijel. Inwoners van Liessel vluchtten in grote haast naar Deurne en Asten. De aan de frontlinie gelegerde Amerikanen waren niet in staat deze aanval te keren. De 15e Schotse divisie die

net Tilburg had bevrijd, schoot te hulp. Na zware gevechten, vaak man tegen man o.a. in de Dennendijkse bossen, werd het Duitse offensief tot stand gebracht. Liessel was even wereldnieuws. Oorlogscorrespondenten noemden de strijd één van de zwaarste sinds de invasie van Normandië. Een week later, op 1 november 1944 was Liessel voor de tweede keer bevrijd. Het mogelijke doel van het Duitse offensief was een wig te drijven in de corridor en door te stoten naar de haven van Antwerpen. Een andere zienswijze luidt dat dit offensief gezien moet worden als een 'speldenprik', die de aandacht af moest leiden van het voorgenomen Ardennen-offensief in december 1944.

Liessel betaalde voor de definitieve bevrijding een zware tol. De strijd kostte bijna veertig inwoners het leven en het dorp was vrijwel geheel verwoest. Een troosteloze ruïne bleef over en een slagveld met heren en der in velden en op wegen vernietigde tanks. Naar schatting 100 woningen waren verwoest en 150 zwaar beschadigd, alleen buurtschap het Loon (richting Deurne) en omgeving bleef goeddeels gespaard. Bij de slag sneuvelden een honderdtal geallieerde en een vrijwel gelijk aantal Duitse militairen.

Voorafgaand aan de helse week hadden in de buurtschap De Leensel op 9 oktober bij een incident met een achtergelaten Duits munitiekistje 15 inwoners het leven verloren.

De Stichting Herdenkingsmonument Liessel (SHL) is verantwoordelijk voor het beheer van het monument.

